

Oud-burgemeester De Winter: 'Gemeentelijke ondersteuning van Reddingsbrigades is lappendeken'

Het Nederlands Genootschap van Burgemeesters sprak recent met de voorzitter van de Reddingsbrigade Nederland, Paul de Winter. De Winter, oud-burgemeester van Bergen (N-H), spreekt over de missie die de 30.000 leden en 5.000 actieve vrijwilligers uitdragen. Hij doet een appèl op zijn oud-collega burgemeesters om solidair de werkzaamheden van de vereniging te ondersteunen. In het gesprek wordt hij bijgestaan door Raymond van Mourik, directeur van de Reddingsbrigade. De Winter: 'Velen denken dat in ons land niet zo vaak mensen omkomen door verdrinkingsdood. In totaal komen elk jaar ongeveer 85 mensen op deze tragische wijze om het leven. Toch hoor je er niet vaak over. In de afgelopen vier weken zijn op de stranden al vijf mensen verdronken. Het is bij uitstek de taak van de burgemeester om als portefeuillehouder openbare orde en veiligheid de Reddingsbrigade in staat te stellen om dergelijke verdrinkingen te voorkomen.'

Van Mourik vertelt dat sinds deze zomer de registratie is verfijnd en de Reddingsbrigade een beter zicht heeft op de calamiteiten die zich langs de kusten en de binnenmeren voordoen. De Winter: 'We zijn allebei redelijk fris in deze wereld. We wilden weten: wat doen we nu eigenlijk? We hebben de 183 reddingsbrigades gevraagd om incidenten te registreren. Maar vooral ook: noem de bijzonderheden daarbij. De reddingsbrigade is namelijk niet alleen de hulpdienst op het water. De helft van ons werk bestaat ook uit opleiding, bijvoorbeeld om te leren hoe je zwemmend moet redden.' Volgens Van Mourik weten weinig mensen dat de Reddingsbrigade juist vanwege dat onderdeel een heuse sportbond is. 'Wij zijn aangesloten bij NOC*NSF. Binnenkort organiseren wij het junioren kampioenschap Life Saving (*zwemmend redden*), met subsidie van het ministerie van VWS. Nederland is Wereldkampioen *Life Saven* op het onderdeel 'Line Throw', een soort klosgooien. Dat klinkt toch mooier dan reddingsboei werpen, nietwaar?'

De cijfers over de incidenten helpen volgens Van Mourik en De Winter bij het krijgen van erkenning voor het werk dat de vrijwilligers doen. Van Mourik: 'De mannen en vrouwen van Reddingsbrigade Nederland zetten zich niet voor niets in. We registreren en communiceren doelbewust om mensen via de media duidelijker op de gevaren te wijzen. Uit ervaring zien we dat mensen waarschuwingen tegenwoordig vaker in de wind slaan. Je zou denken dat het voor zich spreekt dat je niet met een opblaaskrokodil en afwaartse wind in zee moet gaan. Toch gebeurt het nog met grote regelmaat. Als onze vrijwilligers de mensen daarop wijzen, krijgen zij als reactie terug dat mensen dat zelf wel bepalen. Door vaker voor te lichten hopen wij die mentaliteit wat bij te kunnen stellen.' De Winter geeft aan dat hij uit eigen ervaring begrijpt dat het voor volwassen mensen soms moeilijk is om het gevaar te kunnen bevatten. 'Ik stond zelf een keer tot mijn knieën in zee. Volgens de strandwacht was de kans vrij klein dat ik nog uit het water zou komen als ik daar zou omvallen. Dat had ik toen ook niet verwacht.' Tegelijkertijd waarschuwt De Winter voor Amerikaanse toestanden. 'We moeten ervoor waken dat we in ons land niet richting een claimcultuur gaan. De vrijwilligers doen hun stinkende best om mensen te redden. Als dat niet tot het gewenste resultaat leidt, is het voor slachtoffers tegenwoordig een kleine stap om een rechtszaak aan te spannen. Daar willen wij de vrijwilligers voor behoeden.'

Landelijk kader

De rol als strandwacht is het bekendst. De Winter: 'Als we op het strand aanwezig zijn, dan moet het voor de strandbezoekers helder zijn welk deel we van wanneer tot wanneer bewaken. Op dit moment is het in Nederland nog een lappendeken. In de ene gemeente is dat anders geregeld dan in de andere gemeente. Wij willen toe naar een situatie waarin we één lijn kunnen trekken. Met de helderheid die daarbij hoort. Wij hebben te maken met steeds hoger wordende verwachtingen en eisen die aan de Reddingsbrigade worden gesteld. Ook daarom is het goed om toe te werken naar een bepaald kader waarbinnen elke Reddingsbrigade opereert. Als landelijk bureau zijn we faciliterend bezig en niet dirigerend, maar maken wij wel duidelijk waar wij gezamenlijk naartoe willen werken. De diversiteit van de 183 reddingsbrigades dien je te erkennen.'

De Winter merkt binnen de Reddingsbrigade dat de opvatting van de vrijwilligers in de loop der jaren is veranderd. 'Er is sprake van een zogenaamde zap-cultuur: mensen willen drie jaar vrijwilligerswerk doen voor de hockeyclub, drie jaar voor het Rode Kruis en drie jaar bij de Reddingsbrigade. Als organisatie moeten wij ons aanpassen aan de vrijwilligers, niet andersom. Het is aan ons om het werk leuk en interessant te houden en zoveel mogelijk van de administratieve en procedurele rompslomp weg te houden bij de vrijwilligers. Daar kunnen gemeenten, als financiers van hun Reddingsbrigade, ook bij helpen.'

Solidariteitsbeginsel

Voor de Reddingsbrigade is de burgemeester niet altijd het aanspreekpunt. Van Mourik: 'In sommige gevallen hebben wij ook van doen met een wethouder Toerisme of Vrije Tijd. Daarnaast zijn er gemeenten die het beheer van de stranden uitbesteden aan een particulier initiatief. Het is in elke gemeente anders geregeld. In principe vinden wij de burgemeester het meest voor de hand liggend in zijn hoedanigheid van portefeuillehouder openbare orde en veiligheid.' Volgens De Winter verschilt niet alleen de aansturing, maar ook de financiering van gemeente tot gemeente. 'Niet alle gemeenten dragen bij aan de Reddingsbrigade. In principe is de reddingsbrigade er voor gemeenten langs strand, rivieren of meren. Niet alle gemeenten in Nederland hoeven daarom een post van de reddingsbrigade te hebben. Tegelijkertijd kun je wel het solidariteitsprincipe hanteren, waarbij gemeenten gezamenlijk de Reddingsbrigade in hun regio ondersteunen. Mensen uit de ene gemeenten trekken naar het meer of de plas in een andere gemeente om daar te zwemmen. Door de regionale samenwerking te stimuleren willen we voorkomen dat gemeenten gratis meeliften op de financiering van de buurgemeenten.'

Financiering

Naast deze gemeentelijke financieringsstroom steunt onder meer het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Reddingsbrigade. Ze financieren de rampenvloot, wat betekent dat we minimaal een keer regionaal en een keer per jaar een landelijke rampenoefening moeten doen.' Volgens Van Mourik zijn de financieringsstromen hoe dan ook complex. 'Sommige gemeenten zijn voor 99% de financier. In bepaalde gemeenten gebeurt het op basis van behoefte. Als er een nieuwe boot nodig is, dan komt de nieuwe boot er, maar is geen sprake van een vast bedrag per jaar. Weer andere brigades hebben een particuliere sponsor. In alle gevallen betalen de vrijwilligers zelf ook contributie voor hun lidmaatschap en voor hun opleidingen. Wat de vorm ook is, vrijwel elke brigade is een eigen rechtspersoon. Daar waar dit niet het geval is valt de reddingsbrigade onder de brandweer of, in uitzonderingsgevallen, zelfs functioneel onder de gemeente. In Heemskerk werken bijvoorbeeld twee gemeenteambtenaren voor de reddingsbrigade.'

Paul de Winter grijpt terug op zijn verleden als burgemeester van Bergen (N-H), toen ook hij dacht dat de gemeente bij de Reddingsbrigade aan de touwtjes trok. 'Als burgemeester was ik toen in de veronderstelling dat "wie betaalt die bepaalt". In die tijd ging ik ook zo het gesprek aan met de reddingsbrigade. Totdat ik vernam van de facilitaire ondersteuning, het opleidingsprogramma en al die andere zaken die landelijk uit handen worden genomen. Vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid mag de gemeente uiteraard wel bepalen waar de grenzen liggen: welke strandvakken gaan ze bewaken en welke kwaliteitseis zit daaraan gekoppeld? Die kwaliteitseis is een ontwikkeling waar we de komende jaren aan zullen werken. Uniformiteit moet het credo zijn, maar dat kost geld. Denk alleen al aan het vervangen van de waarschuwborden. Toch kan het niet zo zijn dat mensen op het strand van Katwijk op een andere wijze worden voorgelicht of gered dan op het strand van Schoorl.'

KNRM

De KNRM wordt wel gezien als de grote broer van de Reddingsbrigade. De Winter: 'Op dit moment is een onderzoek gaande naar de mogelijkheden om nauwer met elkaar samen te werken. In beide organisaties zit een aantal dezelfde specialismen, zoals opleiding en technische middelen. Het werkterrein van KNRM en Reddingsbrigade op zee en op het strand lopen in elkaar over. Tegelijkertijd zijn we wel verschillend. In principe ligt de scheidslijn op een kilometer uit de kust. Wij zijn voor het gebied tussen strand en de kilometerlijn. Ons materiaal is in principe ongeschikt om verder op zee te komen. In dat gebied is de KNRM met zwaarder materiaal actief. Met uiteraard een schemergebied qua inzet. Verder speelt mee dat wij op een andere manier worden ingezet. De Reddingsbrigade bewaakt, met name in de zomermaanden, al preventief, zodat we bij een hulpvraag direct kunnen ingrijpen. De KNRM wordt in zomer en winter gealarmeerd via de Kustwacht na een 112 melding. Dordrecht is een prachtig voorbeeld van de nauwe samenwerking. Omdat de KNRM het vaargebied rondom Dordrecht beter kon bestrijden is de post van de reddingsbrigade nu omgeturnd tot een reddingstation van de KNRM. Maar de mensen van de reddingsbrigade werken er nog en vormen nog steeds de reddingbootbemanning.'